

науково-практичних матеріалів, методик щодо виявлення нових способів учинення корупційних правопорушень, науково-практичних розробок щодо тактики досудового розслідування у найбільш криміногенних галузях промисловості (зокрема, енергетиці).

Тотальна корупція на державних підприємствах ПЕК України, у тому числі в електроенергетиці, є вкрай деструктивною для економічної безпеки держави, оскільки криміналізація паливно-енергетичної сфери національної економіки відчутно впливає і на інші галузі економіки та подальшого розвитку суспільних правовідносин. Висока латентність злочинних дій суб'єктів, які знаходяться в керівних структурах підприємств ПЕК, ускладнює виявлення, розкриття і розслідування фактів заволодіння майном, коштами таких державних підприємств шляхом зловживання службовим становищем. Для розроблення дієвих механізмів протидії цим кримінальним правопорушенням під час проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій, з-поміж іншого, необхідно комплексно дослідити види та способи вчинення кримінальних правопорушень у сфері електроенергетики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пріоритетні галузі для стратегічного аналізу корупційних ризиків: аналітичне дослідження: НАЗК. 2020. 20 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Priorytetni-galuzi-dlya-analizu.pdf> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Високі тарифи як наслідок корупції та монополізації енергетики. Як запобігти та кому відповідати? (підсумки “круглого столу” 11.04.2019). URL: <https://el-research.center/2019/04/12/> (дата звернення: 20.10.2021).
3. Звіт про результати аудиту ефективності планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходження акцизного податку з електричної енергії до Державного бюджету України: рішення Рахункової палати від 25.05.2021 №11-4. URL: http://gr.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/11-4_2021/Zvit_11-4_2021.pdf (дата звернення: 20.10.2021).
4. Базові причини енергетичної кризи в ОЗП 2021–2022 рр. URL: <https://www.razumkov.org.ua/statti/bazovi-prychyny-energetychnoi-kryzy-v-ozp-2021-2022rr>. (дата звернення: 20.10.2021).
5. *Мамонов К. А.* Рейдерство на підприємствах паливно-енергетичного комплексу: стан та особливості здійснення. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць: ТНЕУ; Тернопіль: Економічна думка, 2017. Т. 27. № 1. С. 206–212.
6. *Головкін Б.М., Дарнопих Г.Ю., Христич І.О.* та ін. Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: кримінологічна характеристика та запобігання: монографія / за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2013. 248 с.
7. Психологічні особливості організованих злочинних об'єднань: наук.-практ. посіб. / за ред. Я.Ю. Кондратьєва, С.Д. Максименка, Б.В. Романюка. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2002. 436 с.
8. ЄС радить Україні деолігархізувати ринок електроенергії. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/es-sovetuet-ukraine-deoligarhizirovat-rynok-elektroenergii> (дата звернення: 20.10.2021).
9. Викрито схему розкрадання газу на 1,4 млрд грн: матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/vykryto-shemurozkradannya-gazu-na14-mlrd-grn> (дата звернення: 20.10.2021).
10. *Літін Ю.О.* Розслідування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у паливно-енергетичному комплексі України: дис. ... д-ра філософ. Київ, 2021. 302 с.
11. Розслідування НАБУ в галузі ПЕК. URL: <https://nabu.gov.ua/open-office/biblio/infographics/rozsliduvannya-nabu-v-galuzi-pek> (дата звернення: 20.10.2021).

REFERENCES

1. Priority areas for strategic analysis of corruption risks: analytical research. NAZK. (2020). Kyiv. URL: <https://>

/nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Priorytetni-galuzi-dlya-analizu.pdf (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

2. Vysoki taryfy iak naslidok koruptsii ta monopolizatsii enerhetyky. Yak zapobihy ta komu vidpovidaty? (pidsumky “kruhhloho stolu”) “High tariffs as a result of corruption and energy monopolization. How to prevent and to whom to respond?”. (2019). URL: <https://el-research.center/2019/04/12/> (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

3. Rishennia Rakhunkovoi palaty “Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti planuvannia ta rezuliatyvnosti kontroliu za povnotoiu narakhuvannia i svojechasnistiu nadkhodzhennia akcyznoho podatku z elektrychnoi enerhii do Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy”. “The decision of the Accounting Chamber “Report on the results of the audit of the effectiveness of planning and effectiveness of control over the completeness of accrual and timeliness of receipt of excise tax on electricity to the State Budget of Ukraine” from May 25 2021, No.11-4. URL: http://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/11-4_2021/Zvit_11-4_2021.pdf (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

4. Bazovi prychny enerhetychnoi kryzy v OZP 2021-2022 rr. “Basic causes of the energy crisis in RAM 2021-2022”. <https://www.razumkov.org.ua/statti/bazovi-prychny-energetychnoi-kryzy-v-ozp-2021-2022rr>. (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

5. *Mamonov K.A.* (2017). Reiderstvo na pidpriemstvakh palyvno-enerhetychnoho kompleksu: stan ta osoblyvosti zdiisnennia. “Raidering at the enterprises of the fuel and energy complex: state and features of implementation”. Abstracts of Papers ‘2017, 27: *Ekonomichnyj analiz – Economic analysis*: zb. nauk. pratsi: “Proceedings of the Conference Title” (P. 206–212). [In Ukrainian].

6. *Holovkin B.M., Darnopykh H.Ju., Khrystych I.O.* (2013). Zlochynnistj u palyvno-enerhetychnij sferi Ukrainy: kryminologhichna kharakterystyka ta zapobighannja: monoghrafija [Crime in the fuel and energy sector of Ukraine: criminological characteristics and prevention: a monograph]. Kharkiv: Pravo. [In Ukrainian].

7. *Kondratiiev Ya.Yu., Maksymenko S.D., Romaniuk B.V.* (2002). Psykholohichni osoblyvosti orhanizovanykh zlochynnykh obiednan. “Psychological features of organized criminal associations”: scientific-practical manual. Kyiv. 436 p. [In Ukrainian].

8. JeS radyt Ukraini deoligharkhizuvaty rynek elektroenerhii. “The EU advises Ukraine to deoligarhizirovat-rynok-elektroenergii. (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

9. Vykryto skhemu rozkradannia hazu na 1,4 mlrd hrn.: materialy NABU dlia ZMI. “A scheme of gas theft worth UAH 1.4 billion has been exposed”: NABU materials for the media. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/vykryto-shemurozkradannya-gazu-na14-mlrd-grn>. (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

10. *Lipin Yu.O.* (2021). Rozsliduvannia zavolodinnia majnom shljakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyshhem u palyvno-enerhetychnomu kompleksi Ukrainy. “Investigation of seizure of property through abuse of office in the fuel and energy sector of Ukraine”. Doctor’s thesis. Kyiv. 302 p. [In Ukrainian].

11. Rozsliduvannia NABU v haluzi PEK. “NABU investigation in the field of fuel and energy”. URL: <https://nabu.gov.ua/open-office/biblio/infographics/rozsliduvannya-nabu-v-galuzi-pek>. (Date of Application: 20.10.2021) [In Ukrainian].

UDC 343.973

Sakharova Olena,Candidate of Juridical Sciences, Senior Researcher,
Head of the Laboratory, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9759-5324**SHADING AND CRIMINALIZATION OF THE ENERGY SECTOR
IN THE PRODUCTION, SUPPLY AND SALE OF ELECTRICITY**

The article identifies the main areas of the energy industry in the production, supply and sale of electricity, closely related to the shadow phenomena and criminal manifestations. At the outset, the author notes that the state-established regulatory framework for the functioning of the electricity market provides ample room for

© Sakharova Olena, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.4\(54\).27](https://doi.org/10.36486/np.2021.4(54).27)

Issue 4(54) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

manipulation, abuse and cross-subsidization and does not comply with EU rules. Due to the low level of state control, as well as the slow and non-transparent development of market relations in the fuel and energy complex (FEC), the use of “shadow” schemes by oligarchic groups has become widespread.

The main emphasis in the article is on the consideration of a number of forms of seizure of assets of fuel and energy enterprises, including electricity, in the process of carrying out economic activities by these enterprises. In the course of the research, the author found that serious and especially serious crimes committed against property, including the seizure of property through abuse of office, are rapidly spreading in this area. Taking into account the methods of illicit enrichment and the specifics of the contingent of criminals in the energy sector, the author divides the statistical array of crimes studied in this area into three main groups: theft of property and equipment of fuel and energy enterprises; encroachments related to financial and economic activities in the fuel and energy sector; encroachments related to public administration in the fuel and energy sector.

The article also summarizes a number of factors that complicate the detection and investigation of criminal offenses committed by high-ranking officials in the power industry. Established, that the measures taken by law enforcement agencies to combat crimes in the fuel and energy sector were insufficient to actually stabilize the criminogenic situation. The author concludes that the study of the most common ways of abuse of office in the fuel and energy sector allows determines the areas of involvement of law enforcement forces and funds in the process of operational maintenance of fuel and energy facilities, in particular electricity.

At the end of the article argues the need to develop for employees of the Department of Strategic Investigations of the National Police of Ukraine scientific and practical materials, methods of identifying new ways of committing corruption offenses, scientific and practical developments on pre-trial investigation tactics in the most criminogenic industries (including energy).

Keywords: fuel and energy complex, electric power industry, “green” energy, corruption, electricity market, alternative energy sources.

Отримано 29.11.2021